

Armsad paulikesed

KRISTA KAUR

Tallinna Botaanikaaias saab 17.–20. maini imetleda säntpooliaid ja ka teisi gesneerialisi näitusel “Kannikesed Aafrikast”.

Säntpooliat (*Saintpaulia*) või paulikest kutsutakse rahvapäraselt varjukannikeseks ja aafrika kannikeseks, kuid botaaniliselt ei ole säntpooliad kannikeste (*Viola*) sugulased. Säntpoolia lähisugulane on hoopis keerdiviljak (*Streptocarpus*).

Säntpoolia on nimetuse saanud mehe järgi, kes taime loodusest avastas – see oli Walter von Saint Paul-Illaire (1860–1910). Ta kogus taime seemneid 1892. a ja saatis oma amatöörbotaanikust isale Sakamaal. Säntpoolia esimese teadusliku kirjelduse koostas 1893. aastal J. C. Wendland.

Kõik säntpooliad on eluvormilt mitmeaastased rohttaimed. Looduslikult kasvavad säntpooliad Aafrikas Keenia ja Tansaania niisketes varjulistes rannikumetsades.

Tänapäeval kasvatatakse rohkem kui 2000 sorti säntpooliaid. Need erinevad üksteisest taime suuruse, lehe kaju, õie värvi jpm tunnuste poolest. Sorte on valgete, roosade, punaste, siniste või roheliste õitega. On liht- ja täidisõisi, tervete või lõhestunud kroonlehtedega õisi. Populaarseks on saanud ka kurruliste lehtedega, rippuvate vartega, kirjulehised ja miniatuurised sordid.

Igal aastal korraldatakse ka Eestis säntpooliate ja nende lähisugulaste näitusmüüke.

Säntpoolia on soojalembene taim. Ta sobib suurepäraselt kasvatamiseks ka keskküttega ruumis. Kõige tähtsam on taime kaitsta ereda päikesega kevad- ja suvepäevadel otsese tulise päikese eest.

Metsast pärit taimesena kasvab säntpoolia paremini ida- või põhjapoolsel aknalaul. Sobivaim on poolvari, 20–25° sooja ning kõrge õhuniiskus.

Substraat olgu õhurikas, vett hästi läbi laskev ja sisaldagu ka huumust, väga sobilik on kookoskiulumuld. Väetamiseks on parim säntpooliate eriväetis. Õitsemise ajal või kasvuperioodil märtsist septembrini andke seda üks-kaks

‘Park Avenue’.

‘Monica’.

korda kuus. Liiga sageli pole väetada vaja. Kastmisel ei tohi vesi sattuda karvastele lehtedele.

Paljudada on paulikest lihtne. Varre küljest murtud lehed juurduvad liivakas substraadis kahe-kolme nädalaga.

Sobimatutes oludes on säntpooliatel viirus-, bakter- ja seenhaigusi, sagedasemad kahjurid on ripslased, kedriklestad ja lehetäid, samuti juure- ja lehenematoodid.

Säntpoolia looduslikke liike kasvatatakse harva, sorte tuntakse aga enam kui 2000. Tuntuim on kannikeseõieline säntpoolia (*S. ionantha*), mis on aga looduses muutunud liigse kogumise tõttu haruldaseks ja on nüüd looduskaitse all.

Ka teiste liikide säilimine on kasvukohatingimuste halvenemise pärast ohus. Enim mõjutab säntpooliate heaolu pilvemetsade raiumi-

ne, et saada ruumi kultuurtaimede kasvatamiseks.

Rahvusvaheline säntpooliaühing jaotab sordid rühmadesse: Large, Standard, Trailing, Semi-mini ja Micro. Lisaks on ka fantaasiasortide rühm, mille esindajatel on triibulised lehed. Aafrikast on leitud ka kokkukasvanud kroonlehtedega vorm, mida kutsutakse herilaseks.

Botaanikaai näitus valmib koostöös erakolleksionääridega. Väljas on 200 sorti ja liiki gesneerialisi: lisaks säntpooliatele ka sinningiad, sipelgalilled, leitselilled, punahuuled, keerdiviljakud, vasklehikud, urnõied, õnnekannid jt. Nädalavahetusel müüakse säntpooliate haruldasi sorte, neile sobilikku mulda ja eriväetist.

URMAS LAANSOO